DOMSTOLENS DOM
av den 18 juni 1991*

I mål C-260/89

har Monomeles Protodikeio i Thessaloniki till domstolen gett in en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 177 i EEG-fördraget i det mål som pågår vid den nationella domstolen mellan

Elliniki Radiophonia Tileorassi Anonimi Etairia (ERT AE),

intervenient:

Panellinia omospondia syllogon prossopikou ERT,

och

Dimotiki Etairia Pliroforissis (DEP),

Sotirios Kouvelas,

intervenienter:

Nicolaos Avdellas, m. fl.

Begäran avser tolkningen av EEG-fördraget, särskilt dess artiklar 2, 3 f, 9, 30, 36, 85 och 86.

* Rättegångsspråk: grekiska.

DOMSTOLEN

sammansatt av ordföranden O. Due, avdelningsordförandena T. F. O'Higgins, G. C. Rodríguez Iglesias och M. Díez de Velasco, samt domarna Sir Gordon Slynn, C. N. Kakouris, R. Joliet, F. A. Schockweiler och P. J. G. Kapteyn,

generaladvokat: C. O. Lenz,
justitiesekreterare: H. A. Rühl, avdelningsdirektör,

som beaktat de skriftliga yttrandena från

— Elliniki Radiophonia Tileorassi Anonimi Etairia, genom advokaterna V. Kostopoulos och K. Kalavros, Aten,

— Dimotiki Etairia Pliroforissis och Sotirios Kouvelas, genom advokaterna A. Vamvakopoulos, A. Panagopoulos och P. Ladas, Thessaloniki,

— den franska regeringen, genom E. Belliard, directeur adjoint, utrikesministeriets rättsavdelning, och genom G. de Bergues, secrétaire adjoint principal, utrikesministeriet, båda i egenskap av ombud,

— Europeiska gemenskapernas kommission, genom juridiske rådgivaren G. Marenco samt B. Jansen och M. Condou-Durande, rättstjänsten, i egenskap av ombud,

som beaktat förhandlingsrapporten,

som hört de muntliga yttrandena, avgivna vid sammanträde den 27 november 1990, av Elliniki Radiophonia Tileorassi Anonimi Etairia, av Dimotiki Etairia Pliroforissis och av kommissionen, och

som hört generaladvokatens förslag till avgörande, framlagt vid sammanträde den 23 januari 1991,

meddelar följande

dom

1 Genom dom av den 11 april 1989, som inkom till domstolen den 16 augusti 1989, har Monomeles Protodikeio i Thessaloniki, under ett interimistiskt

förfarande, ställt flera frågor i enlighet med artikel 177 i EEG-fördraget om tolkningen av EEG-fördraget, särskilt dess artiklar 2, 3 f, 9, 30, 36, 85 och 86, och av artikel 10 i Europeiska konventionen den 4 november 1950 angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (nedan kallad "europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna"), i syfte att bedöma om en nationell reglering avseende exklusiva rättigheter på televisionsområdet är förenlig med dessa bestämmelser.

2 Dessa frågor har uppkommit inom ramen för en tvist mellan, å ena sidan, Elliniki Radiophonia Tileorassi Anonimi Etairia (nedan kallat "ERT"), som är ett grekiskt radio- och TV-företag till vilket den grekiska staten givit exklusiva rättigheter för att utöva sin verksamhet och, å andra sidan, Dimotiki Etairia Pliroforissis (nedan kallat "DEP"), ett kommunalt informationsbolag i Thessaloniki, och S. Kouvelas, borgmästare i den staden. Trots ERT:s exklusiva rättigheter startade DEP och borgmästaren, under 1989, en TV-station i Thessaloniki, som började sända TV-program samma år.

3 ERT bildades genom lag nr 1730/1987 (Republiken Greklands officiella tidning nr 145 A av den 18.8.1987, s. 144). Enligt artikel 2.1 i den lagen har ERT till uppgift att, utan vinstsyfte, organisera, driva och utveckla radio- och TV-sändning samt bidra till att sprida information, kultur och underhållning till det grekiska folket. Artikel 2.2 föreskriver att staten skall ge ERT exklusiva rättigheter på radio- och TV-området till all verksamhet som bidrar till fullgörandet av dess uppgift. Dessa rättigheter omfattar bl.a. sändning av alla former av ljud och bild från grekiskt territorium genom metoder för radio- och TV-sändning avsedda antingen för allmän mottagning eller för särskilda slutna nät, kabelnät eller varje annan form av nät, och etablering av stationer för radio- och TV-sändning. Enligt artikel 2.3 skall ERT på alla sätt producera och exploatera radio- och TV-sändningar. Artikel 16.1 i samma lag innehåller ett förbud för alla personer att utan ERT:s tillstånd utöva sådan verksamhet som ERT har exklusiv rättighet till.

4 Eftersom ERT ansåg att den verksamhet som DEP och Thessalonikis borgmästare ägnade sig åt omfattades av ERT:s exklusiva rättigheter inledde ERT ett interimistiskt förfarande vid Monomeles Protodikeio Thessaloniki, i syfte att på grundval av artikel 16 i ovannämnda lag nr 1730/1987 erhålla ett förbud mot all slags sändning och ett beslut om beslagtagande av teknisk utrustning. Vid den nationella domstolen har DEP och Kouvelas i huvudsak åberopat bestämmelser i gemenskapsrätten och i europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna.

5 Då den nationella domstolen fann att målet väckte viktiga frågor om gemenskapsrätten beslutade den att förklara målet vilande och att ställa följande frågor till domstolen:

"1. Är en lag, som ger en enda operatör TV-monopol inom en medlemsstats hela territorium och rätt att sända alla slags TV-sändningar, förenlig med bestämmelserna i EEG-fördraget och sekundärrätten?

2. Om svaret på den första frågan är jakande, är det så att den grundläggande rätten till fri rörlighet för varor som föreskrivs i artikel 9 i EEG-fördraget åsidosätts och om så är fallet i vilken mån, mot bakgrund av det faktum att en enda operatörs utövande av ensamrätt på TV-området innebär ett förbud för gemenskapens övriga medborgare att exportera, hyra ut eller på något sätt i den ifrågavarande medlemsstaten distribuera materiel, ljudupptagningar, filmer, TV-dokumentärer och andra produkter som kan användas för TV-sändningar, om det inte sker för att tjäna den ovannämnda operatörens syften, som innehar ensamrätt på TV-området, särskilt när denne operatör även har möjlighet att fritt välja inhemskt materiel och inhemska produkter framför de som kommer från andra medlemsstater inom gemenskapen?

3. Utgör beviljandet av ensamrätt på TV-området till en enda operatör en åtgärd med motsvarande verkan som kvantitativa importrestriktioner, vilket uttryckligen förbjuds i artikel 30 i EEG-fördraget, och om så är fallet i vilken mån?

4. För det fall det anses tillåtet att genom lag bevilja en enda operatör ensamrätt att göra TV-sändningar och rätt att på en medlemsstats hela territorium sända alla slags TV-sändningar, på den grunden att beviljandet av ensamrätt omfattas av bestämmelsen i artikel 36 i EEG-fördraget så som den har tolkats av domstolen, förutsatt att detta beviljande uppfyller ett tvingande krav och tjänar ett syfte av allmänt intresse, nämligen att organisera televisionen som en tjänst i samhällets intresse, har då, och i vilken mån, det avsedda syftet överskridits? Med andra ord, har förverkligandet av detta syfte, som är att skydda allmänintresset, skett på det minst ingripande sättet, dvs. på det sätt som minst hindrar den fria rörligheten för varor?

5. Är de exklusiva rättigheter som en medlemsstat beviljar ett företag (en operatör) i fråga om TV-sändning och utövandet av dessa rättigheter förenliga, och i vilken mån, med konkurrensreglerna i artikel 85 i för-

ening med artikel 3 f i EEG-fördraget, när vissa av det ifrågavarande företagets handlingar – särskilt att det med ensamrätt a) sänder reklaminslag b) distribuerar film, dokumentärer och andra TV-program som producerats inom gemenskapen, c) efter eget skön väljer vad som skall distribueras och sändas i fråga om TV-sändningar, filmer, dokumentärer och andra verk – hindrar, begränsar eller snedvrider konkurrensen till nackdel för gemenskapens konsumenter inom dess verksamhetsområde och på medlemsstatens hela territorium, även om lagen tillåter detta?

6. För det fall medlemsstaten använder sig av det företag som fått i uppdrag att handha TV-verksamheten även när det gäller dess kommersiella aktiviteter, särskilt reklam, som ett företag med uppdrag att utföra tjänster av allmännt ekonomiskt intresse, är då konkurrensreglerna i artikel 85 i förening med artikel 3 f, oförenliga med fullgörandet av den uppgift som företaget har tilldelats, och om så är fallet i vilken mån?

7. Kan man anse att ett sådant företag, som enligt medlemsstatens lagstiftning har beviljats exklusiva rättigheter avseende television och rätt att på medlemsstatens hela territorium sända TV-sändningar av alla slag, har en dominerande ställning på en väsentlig del av den gemensamma marknaden?

8. Om så är fallet, kan det faktum att detta företag (genom frånvaron av all konkurrens på denna marknad) påtvingar gemenskapens konsumenter monopolistiska priser på TV-sänd reklam och en förmånsbehandling efter eget skön och det faktum att företaget utför de handlingar som nämns i fråga 5, vilket leder till att konkurrensen utestängs från dess verksamhetsområde, anses utgöra missbruk av en dominerande ställning, och om så är fallet i vilken mån?

9. Är det faktum att en lag idag ger en enda operatör TV-monopol på en medlemsstats hela territorium och ensamrätt att utföra TV-sändningar av alla slag, förenligt dels med EEG-fördragets sociala syfte (enligt dess ingress och artikel 2) att fortlöpande förbättra de europeiska folkens levnadsvillkor och att bidra till en allt snabbare höjning av levnadsstandarden, dels med bestämmelsen i artikel 10 i europeiska konventionen av den 4 november 1950 angående skydd för de mänskliga rättigheterna?

10. Kan den yttrandefrihet som föreskrivs i artikel 10 i europeiska konventionen av den 4 november 1950 angående skydd för de mänskliga rättigheterna och EEG-fördragets sociala syfte, som det hänvisas till ovan och som anges i ingressen och i artikel 2 i fördraget, i sig själva ge upphov till förpliktelser för medlemsstaterna oberoende av skriftliga bestämmelser i gällande gemenskapsrätt, och om så är fallet vilka förpliktelser?"

6 För en utförligare redogörelse för den rättsliga ramen och omständigheterna i tvisten vid den nationella domstolen, rättegångens förlopp och de till domstolen ingivna yttrandena hänvisas till förhandlingsrapporten. Handlingarna i målet i dessa delar återges i det följande endast i den mån domstolens argumentation kräver det.

7 Det framgår av domen om hänskjutande att den nationella domstolens första fråga i huvudsak går ut på om gemenskapsrätten utgör hinder för att det finns ett TV-monopol som innehas av ett enda företag till vilket en medlemsstat givit exklusiva rättigheter för detta ändamål. Frågorna 2, 3 och 4 går ut på om bestämmelserna om fri rörlighet för varor, särskilt artikel 9 och artiklarna 30 och 36 i fördraget, utgör hinder för ett sådant monopol. Eftersom dessa frågor rör ett monopol som avser tjänster finns det anledning att anse att de inte enbart rör bestämmelserna i fördraget om fri rörlighet för varor, utan även bestämmelserna om frihet att tillhandahålla tjänster och bl.a. artikel 59 i fördraget.

8 Frågorna 5, 6, 7 och 8 rör tolkningen av konkurrensreglerna tillämpliga på företag. I det hänseendet vill den nationella domstolen veta för det första om artikel 3 f och artikel 85 i fördraget utgör hinder för att staten beviljar exklusiva rättigheter inom televisionsområdet. För det andra vill den nationella domstolen veta om ett företag som har exklusiva rättigheter avseende television inom en medlemsstats hela territorium i och med detta har en dominerande ställning inom en väsentlig del av marknaden, i den mening som avses i artikel 86 i fördraget, och om vissa beteenden utgör missbruk av denna dominerande ställning. För det tredje vill den nationella domstolen veta om tillämpningen av konkurrensreglerna utgör hinder för att ett sådant företag fullgör de särskilda uppgifter som det tilldelats.

9 Frågorna 9 och 10 går ut på att få en prövning av en monopolsituation inom televisionsområdet i förhållande till dels artikel 2 i fördraget, dels artikel 10 i europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna.

TV-monopolet

10 Det finns anledning att påminna om att domstolen, i dom av den 30 april 1974 i mål 155/73, Sacchi, punkt 14 (Rec. s. 409), har fastslagit att inget i fördraget hindrar medlemsstaterna från att på ideell grund av hänsyn till allmänintresset undanta radio- och TV-sändningar från konkurrensreglerna genom att ge ett eller flera företag exklusiva rättigheter till sådana sändningar.

11 Det följer dock av artikel 90.1 och 90.2 i fördraget att det sätt på vilket monopolet organiseras eller utövas kan strida mot fördragets regler, särskilt de som rör fri rörlighet för varor, frihet att tillhandahålla tjänster eller konkurrensreglerna.

12 Svaret till den nationella domstolen blir därför att gemenskapsrätten inte utgör hinder för att ett TV-monopol beviljas av sådana hänsyn till allmänintresset som inte är av ekonomisk art. Det sätt på vilket ett sådant monopol organiseras och utövas får dock inte strida mot fördragets bestämmelser om fri rörlighet för varor och tjänster eller mot konkurrensreglerna.

Fri rörlighet för varor

13 Det finns inledningsvis anledning att påpeka att det framgår av ovannämnda dom av den 30 april 1974, Sacchi, att TV-sändningar omfattas av fördragets regler om tillhandahållande av tjänster och att ett TV-monopol, som är ett monopol på tillhandahållande av tjänster, inte i sig är oförenligt med principen om fri rörlighet för varor.

14 Det följer dock av samma dom att handeln med allt materiel, ljudupptagningar, filmer och andra produkter som används för TV-sändning omfattas av reglerna om fri rörlighet för varor.

15 Det skall i detta hänseende preciseras att beviljande till ett enda företag av exklusiva rättigheter till TV-sändning och beviljande för detta ändamål av ensamrätt att importera, hyra ut eller distribuera materiel och produkter som är nödvändiga för sändning, inte i sig utgör en åtgärd med motsvarande verkan som en kvantitativ restriktion, i den mening som avses i artikel 30 i fördraget.

16 Det förhåller sig emellertid annorlunda om detta, direkt eller indirekt, skulle ge upphov till diskriminering mellan inhemska och importerade produkter till nackdel för importerade produkter. Det åligger den nationella domstolen, som ensam är behörig att bedöma de faktiska omständigheterna, att undersöka om så är fallet i det föreliggande målet.

17 Beträffande artikel 9 i fördraget är det tillräckligt att konstatera att den artikeln föreskriver att tullar på import och export samt alla avgifter med motsvarande verkan skall vara förbjudna mellan medlemsstaterna. Eftersom det inte någonstans framgår av handlingarna i målet att den ifrågavarande lagstiftningen medför uttag av en avgift på import eller export, förefaller inte artikel 9 ha någon relevans för bedömningen av det ifrågavarande monopolet i förhållande till reglerna om fri rörlighet för varor.

18 Svaret blir därför att artiklarna i EEG-fördraget om fri rörlighet för varor inte utgör hinder för att till ett enda företag bevilja exklusiva rättigheter hänförliga till TV-sändning och inte heller för att för detta ändamål bevilja ensamrätt att importera, hyra ut eller distribuera materiel och produkter som är nödvändiga för sändning, i den mån detta inte ger upphov till diskriminering mellan inhemska produkter och importerade produkter till nackdel för de sistnämnda.

Frihet att tillhandahålla tjänster

19 Enligt artikel 59 i fördraget skall inskränkningar i friheten att tillhandahålla tjänster inom gemenskapen avvecklas under övergångstiden för medborgare i medlemsstater som har etablerat sig i en annan stat inom gemenskapen än mottagaren av tjänsten. De tvingande kraven i denna bestämmelse innebär bl.a. avskaffande av all slags diskriminering av den som tillhandahåller tjänster som är etablerad i en annan medlemsstat än den i vilken tjänsten skall utföras.

20 Även om, vilket fastslagits i punkt 12 ovan, ett monopol på tillhandahållande av tjänster visserligen inte i sig är oförenligt med gemenskapsrätten, kan det inte uteslutas att monopolet organiseras så att det strider mot bestämmelserna om frihet att tillhandahålla tjänster. Detta är bland annat fallet om monopolet leder till en diskriminering mellan inhemska TV-sändningar och de som har ursprung i andra medlemsstater till nackdel för de sistnämnda.

21 Vad gäller det monopol som har ifrågasatts i målet vid den nationella domstolen, följer det av artikel 2.2 i lag nr 1730/1987 och av rättspraxis från Greklands högsta förvaltningsdomstol (Symvoulio Epikrateias) att ERT:s ensamrätt omfattar såväl rätten att sända egna program (nedan kallat "sändning") som rätten att mottaga och återutsända program med ursprung i andra medlemsstater (nedan kallat "återutsändning").

22 Såsom kommissionen har anmärkt, innebär koncentrationen av monopolet på sändning och monopolet på återutsändning hos ett enda företag att detta företag har möjlighet att både sända sina egna program och begränsa återutsändningen av program från andra medlemsstater. Denna möjlighet, i avsaknad av någon som helst garanti för återutsändning av program från andra medlemsstater, kan leda till att företaget gynnar sina egna program till nackdel för utländska program. I ett sådant system finns därmed risk att balansen mellan sändning av de egna programmen och återutsändning av program från andra medlemsstater allvarligt äventyras.

23 Frågan om sammankopplingen av exklusiva rättigheter till sändning och till återutsändning faktiskt leder till diskriminering av program från andra medlemsstater faller under den bedömning av de faktiska omständigheterna som den nationella domstolen ensam är behörig att göra.

24 Det skall vidare understrykas att reglerna om frihet att tillhandahålla tjänster utgör hinder för en nationell lagstiftning som har sådan diskriminerande verkan, om inte den lagstiftningen har stöd i den undantagsbestämmelse som föreskrivs i artikel 56 i fördraget, till vilken artikel 66 hänvisar. Det följer av artikel 56, som skall tolkas restriktivt, att diskriminerande regler kan vara berättigade om de grundas på hänsyn till allmän ordning, säkerhet eller hälsa.

25 Det framgår dock av de yttranden som avgivits till domstolen att den ifrågavarande lagstiftningen endast hade till syfte att undvika störningar som beror på det begränsade antalet tillgängliga kanaler. Detta syfte kan emellertid inte anses utgöra någon sådan grund som gör lagstiftningen berättigad, i den mening som avses i artikel 56 i fördraget, när företaget i fråga endast använder ett begränsat antal av de tillgängliga kanalerna.

26 Svaret till den nationella domstolen blir således att artikel 59 i fördraget utgör hinder för en nationell lagstiftning som skapar ett monopol med exklusiva rättigheter till sändning av egna program och återutsändning av program med ursprung i andra medlemsstater, när ett sådant monopol har

diskriminerande verkan till nackdel för program från andra medlemsstater, om inte den ifrågavarande lagstiftningen är berättigad av någon av de grunder som anges i artikel 56, till vilken artikel 66 i fördraget hänvisar.

Konkurrensreglerna

27 Det skall inledningsvis erinras om att artikel 3 f i fördraget endast fastställer ett av gemenskapens mål, som har preciserats i flera av fördragets bestämmelser om konkurrens, bland annat artiklarna 85, 86 och 90.

28 Vad gäller ett företags självständiga handlande, skall detta bedömas mot bakgrund av de bestämmelser i fördraget som är tillämpliga på företag, bland annat artiklarna 85, 86 och 90.2.

29 Beträffande artikel 85 skall här endast påpekas att den enligt sin ordalydelse skall tillämpas på "alla avtal mellan företag". I domen om hänskjutande nämns dock ingenting om att det i detta fall skulle föreligga något avtal mellan företag. Det saknas därmed anledning att tolka den bestämmelsen.

30 I artikel 86 i fördraget föreskrivs att missbruk av en dominerande ställning på den gemensamma marknaden eller inom en väsentlig del av denna är, i den mån det kan påverka handeln mellan medlemsstater, oförenligt med den gemensamma marknaden och förbjudet.

31 Det skall i detta sammanhang påminnas om att ett företag som har ett lagligt monopol kan anses ha en dominerande ställning på marknaden i den mening som avses i artikel 86 i fördraget (se dom av den 3 oktober 1985 i mål 311/84, CBEM, punkt 16, Rec. s. 3261) och att en medlemsstats territorium, som monopolet omfattar, kan anses utgöra en väsentlig del av den gemensamma marknaden (se dom av den 9 november 1983 i mål 322/81, Michelin, punkt 28, Rec. s. 3461).

32 Artikel 86 förbjuder visserligen inte monopol som sådana, men däremot missbruk av dem. I artikeln ges ett antal exempel på missbruk av en dominerande ställning.

33 Det skall i detta hänseende preciseras att enligt artikel 90.2 i fördraget skall företag som anförtrotts att tillhandahålla tjänster av allmänt ekonomiskt intresse omfattas av konkurrensreglerna, i den mån inte är visat att tillämp-

ningen av dessa regler hindrar att företagens särskilda uppgifter fullgörs (se bland annat ovannämnda dom av den 30 april 1974, Sacchi, punkt 15).

34 Det är således den nationella domstolens sak att bedöma om ett sådant företags handlande är förenligt med artikel 86 och att kontrollera om detta handlande, för det fall det strider mot den bestämmelsen, kan anses berättigat på grund av de krav som härrör från de särskilda uppgifter som eventuellt tilldelats företaget.

35 Beträffande statliga åtgärder, och närmare bestämt beviljande av exklusiva rättigheter, skall det understrykas att även om artiklarna 85 och 86 enbart riktar sig till företagen, så följer det av fördraget att medlemsstaterna åläggs att inte vidta eller bibehålla åtgärder som kan upphäva dessa bestämmelsers ändamålsenliga verkan (se dom av den 16 november 1977 i mål 13/77, INNO, punkterna 31 och 32, Rec. s. 2115).

36 Det föreskrivs i artikel 90.1 att medlemsstaterna beträffande företag som de beviljar särskilda eller exklusiva rättigheter inte skall vidta och inte heller bibehålla någon åtgärd som strider mot reglerna i fördraget.

37 Därmed utgör artikel 90.1 hinder för att en medlemsstat beviljar en exklusiv rättighet till återutsändning av TV-program till ett företag som har en exklusiv rättighet till sändning av program, när dessa rättigheter kan skapa en situation där det företaget leds till att bryta mot artikel 86 i fördraget genom en sändningspolitik som är diskriminerande till förmån för de egna programmen.

38 Svaret på den nationella domstolens fråga blir således att artikel 90.1 i fördraget utgör hinder för att ett enda företag beviljas en exklusiv rättighet till sändning och en exklusiv rättighet till återutsändning av TV-program, när dessa rättigheter kan skapa en situation där det företaget leds till att bryta mot artikel 86 genom en sändningspolitik som är diskriminerande till förmån för de egna programmen, utom när tillämpningen av artikel 86 hindrar fullgörandet av de särskilda uppgifter som tilldelats företaget.

Artikel 2 i fördraget

39 Enligt domstolens fasta rättspraxis (se bland annat dom av den 24 januari 1991 i mål C-339/89, Alsthom, Rec. s. I-107) beskriver artikel 2 i fördraget, som nämns i frågorna 9 och 10, Europeiska ekonomiska gemenskapens uppgift. De mål som anges i den artikeln rör gemenskapens existens och funktion och bör uppnås genom upprättandet av en gemensam marknad och genom att gradvis tillnärma medlemsstaternas ekonomiska politik.

40 Svaret på den nationella domstolens fråga blir således att artikel 2 inte innehåller några kriterier för bedömningen av om ett nationellt TV-monopol är förenligt med gemenskapsrätten.

Artikel 10 i europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna

41 Vad gäller artikel 10 i europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna, som nämns i frågorna 9 och 10, finns det anledning att inledningsvis påpeka att de grundläggande rättigheterna enligt fast rättspraxis utgör en integrerad del av de allmänna rättsprinciper som domstolen skall säkerställa iakttagandet av. Domstolen utgår därvid från medlemsstaternas gemensamma konstitutionella traditioner liksom de anvisningar som finns i internationella avtal rörande skyddet av de mänskliga rättigheterna som medlemsstaterna har varit med om att utarbeta eller anslutit sig till (se bl.a. dom av den 14 maj 1974 i mål 4/73, Nold, punkt 13, Rec. s. 491). Europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna har i detta avseende en särskild betydelse (se bl.a. dom av den 15 maj 1986 i mål 222/84, Johnston, punkt 18, Rec. s. 1651). Härav följer, vilket domstolen har fastställt i dom av den 13 juli 1989 i mål 5/88, Wachauf, punkt 19 (Rec. s. 2609), att åtgärder som är oförenliga med de mänskliga rättigheter som erkänns och garanteras på detta sätt inte kan tillåtas inom gemenskapen.

42 Enligt domstolens rättspraxis (se dom av den 11 juli 1985 i förenade målen 60/84 och 61/84, Cinéthèque, punkt 26, Rec. s. 2605 och dom av den 30 september 1987 i mål 12/86 Demirel, punkt 28, Rec. s. 3719) är det inte domstolens sak att pröva om en nationell lagstiftning på ett område som inte omfattas av gemenskapsrätten är förenlig med europeiska konventionen

angående skydd för de mänskliga rättigheterna. Däremot, när en sådan lagstiftning omfattas av gemenskapsrättens tillämpningsområde skall domstolen, vid en begäran om förhandsavgörande, ge alla de upplysningar avseende tolkningen som är nödvändiga för den nationella domstolens bedömning av om lagstiftningen är förenlig med de grundläggande rättigheter som domstolen skall säkerställa iakttagandet av, vilka särskilt framgår av europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna.

43 Särskilt när en medlemsstat åberopar bestämmelserna i artiklarna 56 och 66 som grund för att berättiga en lagstiftning som kan hindra utövandet av friheten att tillhandahålla tjänster, måste ett sådant berättigande, som föreskrivs i gemenskapsrätten, även tolkas i ljuset av de allmänna rättsprinciperna och särskilt de grundläggande rättigheterna. Den ifrågavarande nationella lagstiftningen kan därför endast omfattas av de undantag som föreskrivs i artiklarna 56 och 66 om den är förenlig med de grundläggande rättigheter som domstolen skall säkerställa iakttagandet av.

44 Härav följer att det i ett sådant fall är den nationella domstolen och, i förekommande fall, EG-domstolen som skall bedöma tillämpningen av dessa bestämmelser med hänsyn till alla gemenskapsrättens regler, däribland yttrandefriheten som föreskrivs i artikel 10 i europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna i dess egenskap av allmän rättsprincip som domstolen skall säkerställa iakttagandet av.

45 Svaret på den nationella domstolens fråga blir således att begränsningarna av medlemsstaternas befogenheter att tillämpa de bestämmelser som avses i artiklarna 66 och 56 i fördraget av skäl som grundas på hänsyn till allmän ordning, säkerhet eller hälsa, skall bedömas i ljuset av den allmänna principen om yttrandefrihet som fastställs i artikel 10 i europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna.

Rättegångskostnader

46 De kostnader som har förorsakats den franska regeringen och kommissionen, som har inkommit med yttrande till domstolen, är inte ersättningsgilla. Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den domstolen att besluta om rättegångskostnaderna.

På dessa grunder beslutar

DOMSTOLEN

– angående de frågor som genom beslut av den 11 april 1989 förts vidare av Monomeles Protodikeio i Thessaloniki – följande dom:

1) **Gemenskapsrätten utgör inte hinder för att ett TV-monopol beviljas av sådana hänsyn till allmänintresset som inte är av ekonomisk art. Det sätt på vilket ett sådant monopol organiseras och utövas får dock inte strida mot fördragets bestämmelser om fri rörlighet för varor och tjänster eller mot konkurrensreglerna.**

2) **Artiklarna i EEG-fördraget om fri rörlighet för varor utgör inte hinder för att till ett enda företag bevilja exklusiva rättigheter hänförliga till TV-sändning och inte heller för att för detta ändamål bevilja ensamrätt att importera, hyra ut eller distribuera materiel och produkter som är nödvändiga för sändning, i den mån detta inte ger upphov till diskriminering mellan inhemska produkter och importerade produkter till nackdel för de sistnämnda.**

3) **Artikel 59 i fördraget utgör hinder för en nationell lagstiftning som skapar ett monopol med exklusiva rättigheter till sändning av egna program och återutsändning av program med ursprung i andra medlemsstater, när ett sådant monopol har diskriminerande verkan till nackdel för program från andra medlemsstater, om inte den ifrågavarande lagstiftningen är berättigad av någon av de grunder som anges i artikel 56, till vilken artikel 66 i fördraget hänvisar.**

4) **Artikel 90.1 i fördraget utgör hinder för att ett enda företag beviljas en exklusiv rättighet till sändning och en exklusiv rättighet till återutsändning av TV-program, när dessa rättigheter kan skapa en situation där det företaget leds till att bryta mot artikel 86 genom en sändningspolitik som är diskriminerande till förmån för de egna programmen, utom när tillämpningen av artikel 86 hindrar fullgörandet av de särskilda uppgifter som tilldelats företaget.**

5) **Artikel 2 i EEG-fördraget innehåller inte några kriterier för bedömningen av om ett nationellt TV-monopol är förenligt med gemenskapsrätten.**

6) **Begränsningarna av medlemsstaternas befogenhet att tillämpa de bestämmelser som avses i artiklarna 66 och 56 i fördraget av skäl som grundas på hänsyn till allmän ordning, säkerhet eller hälsa, skall bedömas i ljuset av den allmänna principen om yttrandefrihet som fastställts i artikel 10 i europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna.**

Due O'Higgins Rodríguez Iglesias Díez de Velasco

Slynn Kakouris Joliet Schockweiler Kapteyn

Avkunnad vid offentligt sammanträde i Luxemburg den 18 juni 1991.

J.-G. Giraud
Justitiesekreterare

O. Due
Ordförande